

Állásfoglalás a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 3. § 41. pontjában meghatározott ügyfél fogalmának gyakorlati megítélésével kapcsolatban

Hivatkozva a Kérelmező képviseletében a Magyar Nemzeti Bankhoz (székhely: 1054 Budapest, Szabadság tér 9., telephely: 1013 Budapest, Krisztina krt. 39.) (MNB) intézett, 2018. április 26. napján kelt állásfoglalás iránti kérelmükre (Kérelem) – amelyben a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (Pmt.) 3. § 41. pontjában meghatározott ügyfél fogalmának gyakorlati megítélésével kapcsolatban kérték az MNB állásfoglalását – az MNB az alábbi szakmai álláspontot alakította ki.

I. TÉNYÁLLÁS

A Kérelemben előadottak szerint a Kérelmező engedményezés útján kívánja megvásárolni az engedményezőnek a megszűnt (felmondott) szerződésekből eredő lejárt és esedékes követeléseit.

II. A JOGKÉRDÉS

A megszűnt (felmondott) szerződésekből eredő lejárt és esedékes követelések megvásárlása tekintetében ki minősül a Pmt. értelmében ügyfélnek? Akitől a követeléseket a Kérelmező megvásárolja, tehát akivel a szerződéses kapcsolat létrejön az ügylet vonatkozásában, vagy azon adósok/kötelezettek, akikkel szemben a megszűnt szerződésekből eredő lejárt és esedékes követeléseket a Kérelmező megvásárolja, vagy mindkettő?

Amennyiben az adósok/kötelezettek a Pmt. szempontjából ügyfélnek minősülnek, milyen mértékben esnek a Pmt. hatálya alá, mely ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazni velük szemben?

A nem számlavezetés céljából ilyen módon átvett, megszűnt szerződésekből eredő lejárt és esedékes követelések adósaival/kötelezettjeivel kapcsolatos ügyféldokumentumokat köteles-e a Kérelmező Pmt. megfeleléség szempontjából ellenőrizni, hogy valamennyi, a Pmt. által előírt ügyféladat és okiratmásolat rendelkezésre áll-e? Ki felel ezen adatok, okiratok meglétéért, naprakészségéért, a kérelmező, vagy az engedményező?

III. A TÁRSASÁG ÁLLÁSPONTJA

A Kérelmező a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 3. § (1) bekezdés I) pontja és a 6. § (1) bekezdés 60. pontja szerinti követelésvásárlási tevékenység keretében engedményezés útján kívánja megvásárolni az engedményezőnek a megszűnt (felmondott) szerződésekből eredően adósokkal/kötelezettekkel szemben lejárt és esedékes követeléseit.

A Kérelmező értelmezése szerint a fenti követelésvásárlási tevékenység a Pmt. hatálya alá tartozik, de az ügyfél-átvilágítási kötelezettségek kapcsán vizsgálándó, hogy ki minősül ügyfélnek.

A Kérelmező véleménye szerint a Pmt. 3. §-ában meghatározott fogalmak (ügyfél, ügylet, ügyleti megbízás, üzleti kapcsolat) alapján megállapítható, hogy a Pmt. szempontjából elsődlegesen az minősül ügyfélnek, akitől a Kérelmező egy eseti jogviszony keretében megvásárolja a követeléseket, azaz az engedményező. Így elsődlegesen vele szemben kell alkalmazni a Pmt. szerinti ügyfél-átvilágítási intézkedéseket.

Ugyanakkor ezen ügyletből eredően a Kérelmezőnek követelése keletkezik a követelésbehajtás céljából átvett, megszűnt szerződések adósaival/kötelezettjeivel szemben. Ebben a jogviszonyban azonban a Kérelmező szerint nincs szó a Pmt. által meghatározott „a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szerződésről”, így a Kérelmező nem lép szerződéses kapcsolatba az adósokkal/kötelezettekkel, mivel kizárólag a megszűnt (felmondott) szerződésekből eredő lejárt és esedékes követeléseket érvényesíti velük szemben (azaz kizárólag behajtási tevékenységet végez), egyéb szolgáltatás (pl. számlavezetés) nyújtása nélkül. Ez a jogviszony nem a követelés adósának kezdeményezése, illetve igénye alapján jön létre, hanem szükségszerűen, az engedményezett követeléseknek a Kérelmezőre történő átszállásával.

A Kérelmező álláspontja szerint a követelések engedményezése révén nem jön létre szolgáltatás igénybevételére vonatkozó tartós jogviszony a közte és az adósok/kötelezettek között. Az engedményezett követelések adósa/kötelezettjei a Kérelmező irányában nem viselkednek ügyfélként, ők nem keresték meg, szolgáltatás igénybevételét nem kezdeményezték és erre a Kérelmezővel nem szerződtek. Az adósok/kötelezettek ügyféli minősége tehát a definíció általános jelentéséhez képest jóval szűkebb körű, ezért a Pmt. szempontjából nem minősülnek ügyfélnek.

A Kérelmező meglátása szerint azonban mégis létrejön egy jogviszony az adósokkal/kötelezettekkel is, hiszen velük szemben érvényesíti a követelést, és végzi a behajtási cselekményeket, ennek érdekében felveszi velük a kapcsolatot, ami feltételezi, hogy lehetőség szerint bizonyos ügyfeladatok naprakészen rendelkezésre álljanak a Kérelmező rendszereiben, illetve hogy ne kerüljenek be olyan adósok/kötelezettek ezekbe a rendszereibe, akik a Pmt. és az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény szempontjából bármiféle szankcióval érintettek. Ezt az ügyfél kapcsolatot a fentiekben kifejtettekre tekintettel azonban kizárólag a Pmt. szerinti ügyleti megbízások szempontjából tartja a Kérelmező értelmezhetőnek, hiszen az nem várható el, hogy a követelésvásárlási folyamat során teljes körű ügyfél-átvilágítást végezzen valamennyi adósra/kötelezetre nézve, mintha neki új ügyfelei lennének. Az adósok/kötelezettek az engedményezés folytán már a Kérelmezővel szemben fennálló lejárt és esedékes tartozásának kiegyenlítése esetében ugyanakkor elvárható, hogy ezen ügyleti megbízások kapcsán megfelelően alkalmazza a Pmt. szerint kötelezően elvégzendő ügyfél-átvilágítási, és tranzakció szűrési intézkedéseket.

Mindezek alapján a Kérelmező szerint a követelésvásárlási tevékenység kapcsán az engedményező minősül ügyfélnek, ezért vele szemben kell alkalmazni a Pmt. ügyfél-átvilágítási előírásait, és az adósokról/kötelezettekről rendelkezésre álló adatok, okiratok meglétéért, naprakészségéért ők nem terheli felelősség, és nem köteles ezt ellenőrizni. A követelésbehajtási tevékenység során az adósokkal/kötelezettekkel szemben érvényesített követelések kapcsán viszont köteles elvégezni a Pmt. szerinti ügyleti megbízásokra vonatkozó ügyfél-átvilágítási, és tranzakció szűrési intézkedéseket.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

Az MNB mindenekelőtt felhívja a figyelmet arra, hogy (amint az az MNB honlapján megtalálható részletes tájékoztatóban¹ is szerepel) nincs hatásköre – többek között – termékek, üzleti megoldások, folyamatok jogi megfelelőségének előzetes, általános vizsgálatára. Állásfoglalás kiadására jellemzően jogszabályi rendelkezések értelmezése, illetve keretjellegű normatív rendelkezések tartalommal való feltöltése vonatkozásában kerül sor. Az MNB állásfoglalásában foglaltak így nem értelmezhetőek a Kérelmem egyes részeiben vázolt üzleti koncepció jogszabályi megfelelőségére vonatkozó felügyeleti álláspontként, az MNB célja a – nem kötelező erejű – állásfoglalás kiadásával kapcsolatban az, hogy az érintettek annak ismeretében alakíthassák ki saját jogi álláspontjukat.

Az MNB az alábbiak szerint egyetért a Kérelmemben előadottakkal.

A Pmt. 6. § (1) bekezdése értelmében a szolgáltató ügyfél-átvilágítást üzleti kapcsolat létesítésekor, illetve meghatározott esetekben ügyleti megbízás teljesítésekor köteles alkalmazni.

A Pmt. 3. § 41. pont a) alpontja szerint ügyfél az, aki a szolgáltatóval üzleti kapcsolatot létesít vagy a szolgáltató részére ügyleti megbízást ad.

A Pmt. 3. § 44. pontja értelmében ügyleti megbízás az olyan ügylet, amely az ügyfél és a szolgáltató között a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szerződéssel létrejött eseti jogviszony, míg a 45. pont – jelen esetben releváns – a) alpontja szerint az üzleti kapcsolat az ügyfél és a szolgáltató között az 1. § (1) bekezdés a)-e), g) és h), valamint j)-m) pontjában megjelölt tevékenységi körbe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szerződéssel létrejött tartós jogviszony. A Pmt. hivatkozott értelmező rendelkezéseiből megállapítható tehát, hogy az ügyfél minőséget és így a vele kapcsolatos ügyfél-átvilágítási kötelezettséget a szolgáltató és az ügyfél között létrejövő – tartós, vagy eseti jellegű – **a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó** szerződéses jogviszony keletkezteti.

¹ „Tájékoztató az MNB-hez érkező állásfoglalás-kérések kezeléséről, valamint a jogi állásfoglalások kiadása során alkalmazott elvekről és eljárásokról” (<http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/allasfoglalasok/allasfoglalas-keressel-kapcsolatos-eljarasok-es-elvek>)

A Kérelem szerinti követelésbehajtási tevékenység kapcsán az vizsgálándó tehát, hogy a követelést engedményezés útján megszerző szolgáltató kivel kerül szerződéses jogviszonyba. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) engedményezésre vonatkozó 6:193. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át, míg a (2) bekezdés értelmében az engedményezés az engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép.

A Ptk. hivatkozott rendelkezései alapján megállapítható, hogy engedményezés során kétoldalú szerződéses jogviszony a követelés eredeti jogosultja (engedményező) és az engedményes (jelen esetben a Kérelmező) között jön létre. A Pmt. fent hivatkozott rendelkezései alapján tehát az ügyfél-átvilágítás szempontjából releváns szolgáltató-ügyfél kapcsolat a követelést értékesítő engedményező és a Kérelmező között jön létre, így a Kérelmezőnek az engedményező tekintetében fennáll az ügyfél-átvilágítási kötelezettsége.

Az engedményezett követelés kötelezettje és az engedményes viszonya szempontjából külön vizsgálándó az engedményezés jogi természete, melynek lényege abban áll, hogy az engedményezéssel pusztán a követelés – és nem a szerződéses pozíció – átruházásáról van szó. Nincs tehát ebben az esetben szó szerződésátruházásról, amely egy háromoldalú szerződéses jogviszony (ami tulajdonképpen egy új szerződés létrehozása, novatio). Így az engedményezett követelés kötelezettje nem lép semmilyen – különösképpen „a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó” – szerződéses jogviszonyba a Kérelmezővel, tehát nem minősül ügyfélnek. Mindezekből tehát az következik, hogy a Kérelmezőnek a követelés kötelezettjével kapcsolatban ügyfél-átvilágítási kötelezettség sem keletkezik.

Az MNB mindazonáltal követendő jó gyakorlatnak tartja, hogy követelésbehajtási tevékenysége során a Bank lehetőségeihez mérten kísérelje figyelemmel a kötelezett teljesítését, és pénzmosás gyanúja esetén tegyen bejelentést a pénzügyi információs egységnek.

2018. szeptember 14.